

FERICITUL AUGUSTIN

PREDICI DESPRE MILOSTENIE, NEVOINȚĂ ȘI FRICA DE DUMNEZEU

Traducere din limba latină, cuvânt introductiv și note de
ANCA MEIROȘU

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului

Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

CUPRINS

Cuvânt înainte (<i>Anca Meiroșu</i>)	7
Notă asupra ediției (<i>Anca Meiroșu</i>)	10
Predica 14 <i>Predica referitoare la Psalmul 9, 14:</i> „În grija Ta s-a lăsat săracul, orfanului Tu îi vei fi de ajutor”	11
Predica 16 A <i>Despre responsoriul din Psalmul 38:</i> „Auzi rugăciunea mea și cererea mea, Doamne”, și despre prinderea femeii care săvârșea adulter	20
Predica 38 <i>Despre cuvintele din Ecclesiasticul 2, 1-5:</i> „Fiule! Apropiindu-te să-I slujești lui Dumnezeu” etc., și despre cuvintele din Psalmul 38, 7: „Ca o umbră trece omul” etc. <i>Despre înfrânare și tărie</i>	39
Predica 41 <i>Despre fragmentul din Ecclesiasticul 22, 28:</i> „Ai credință către aproapele într-o sărăcie a lui, ca să te sature de bunătățile lui [când va fi bogat]”	50
Predica 61 <i>Despre cuvintele din Evanghelia după Matei 7, 7-11:</i> „Cereți și vi se va da” etc. Îndemn la datoria de a face milostenie	61
Predica 86 <i>Despre cuvintele din Evanghelia după Matei 19, 21:</i> „Du-te, vinde toate cele ce ai și dă-le săracilor etc.”	73
Predica 346 <i>Despre pribegia noastră, prin credință, în această viață</i>	86

Predica 346 A	
<i>Despre Cuvântul lui Dumnezeu, călăuza creștinilor pribegi, și, deși vremurile sunt aprige, de ce nu ar trebui să iubim fericirea pământească</i>	90
Predica 346 B	
<i>Despre pribegia din viața aceasta</i>	99
Predica 346 C	
<i>Despre necazuri și despre greutatea [acestei] lumi</i>	104
Predica 347	
<i>Despre frica de Dumnezeu</i>	108
Predica 348	
<i>Despre frica de Dumnezeu</i>	113
Predica 350 B	
<i>Despre milostenie</i>	119
Predica 350 C	
<i>Despre milostenie</i>	121
Predica 350 D	
<i>Despre milostenia duhovnicească</i>	123
Predica 350 E	
<i>Despre binefacerile materiale care se fac celor sfinți</i>	130
Predica 350 F	
<i>Despre faptele de milostenie care se fac către toți [oamenii]</i>	137
Predica 388	
<i>Despre săvârșirea faptelor de milostenie</i>	145
Predica 389	
<i>Tratat despre dobândirea pâinii cerești sau despre datoria de a face milostenie și despre milă</i>	149
Predica 390	
<i>Despre datoria de a face fapte de milostenie</i>	161
Bibliografie	164
Indice de referințe scripturistice	167

Notă asupra ediției

Volumul de față reunește o selecție de douăzeci de predici care tratează tema milosteniei, a nevoinței și a fricii de Dumnezeu. În cazul fiecărei predici în parte am menționat, prin intermediul notelor de subsol, atât textul latinesc-sursă, cât și data la care se presupune că a fost rostită. Informațiile cronologice, de datare a predicilor, au fost preluate din ediția electronică integrală a operelor lui Augustin, menționată în bibliografie. Fiecare predică este împărțită în paragrafe, care sunt sintetizate ideatic prin subtitluri. Acestea fie reiau subtitlurile textului-sursă, fie sunt reinterpretate spre facilitarea lecturii, fie sunt extrase din însuși fragmentul la care fac referire, dacă este vorba despre sintagme cu rol ilustrativ. În privința trimiterilor la Sfânta Scriptură, menționez că acestea le urmează, în majoritate, pe cele existente în textul-sursă. Ca în cazul volumelor precedente (care conțin predici aparținând Fericitului Augustin), am recurs la paranteze drepte pentru a veni în sprijinul textului; spre deosebire de alte opere ale autorului, care se înscriu în sfera lucrărilor de factură dogmatică sau morală, în care frazarea elaborată este un construct deopotrivă stilistic și argumentativ, aceste predici se adaptează nevoilor pragmatice, de adresare directă a autorului către credincioșii aflați în biserică.

Anca Meiroșu

Predica 38

*Despre cuvintele din Ecclesiasticul 2, 1-5:
„Fiule! Apropiindu-te să-I slujești lui Dumnezeu” etc.¹
și despre cuvintele din Psalmul 38, 7²:
„Ca o umbră trece omul” etc.
Despre înfrânare și tărie³*

Virtuțile care purifică sufletul

I.1. Două sunt lucrurile pe care, ca să zicem așa, Domnul ni le poruncește în această viață ostenitoare: să ne înfrânăm și să îndurăm. Ni se poruncește, de fapt, să ne înfrânăm de la acele lucruri care, în lumea aceasta, se numesc bune și să îndurăm lucrurile rele, care, în lumea aceasta, abundă. Prima [virtute] se numește înfrânare, aceasta din urmă, tărie. Două virtuți care purifică sufletul și îl fac

¹ Cf. Înț. Sir. 2, 1.

² De fapt, este vorba despre Ps. 38, 9.

³ Predica 38, *De verbis Ecclesiastici II, 1-5*: „Fili, accedens ad servitatem Dei” etc. *Et de verbis Psalmi XXXVIII, 7*: „Quamquam in imagine ambulat homo” etc. *De continentia et sustinentia*, nu are o dată de rostire cunoscută. Textul latin a fost preluat din *Patrologia Latina* (Augustinus, *Sermones ad populum. Classis I. De scripturis*, 38, 235-241). Această predică readuce în atenție două teme foarte dragi lui Augustin: tema transferării metaforice a agonisellii pământeste în cer (adică distribuirea agonisellii către cei nevoiași, care atrage răsplata divină de după moarte) și tema rezistenței în fața încercărilor pământeste (cel mai adesea analizată prin critica adusă unei slăbiciuni omeneste: lăcomia). Autorul aseamănă deznădăjduirea în vremuri aprige cu o credință slabă, așa cum reiese din paragraful VIII.10, în care se face trimitere la Mt. 8, 23-26: „Intrând El în corabie, ucenicii Lui L-au urmat. Și, iată, furtună mare s-a ridicat pe mare, încât corabia se acoperea de valuri; iar El dormea. Și venind ucenicii la El, L-au deșteptat zicând: «Doamne, mântuiește-ne, că pierim». Iisus le-a zis: «De ce vă este frică, puțin credincioșilor?» S-a sculat atunci, a certat vânturile și marea și s-a făcut liniște deplină”.

apt [pentru a primi] în el divinitatea. În înfrânarea poftelor și în limitarea plăcerilor, înfrânarea ne este de trebuință, ca să nu ne ispitească ceea ce ne amăgește și să ne vlăguiască lucrul numit prosperitate: nu te încrede în fericirea pământească, ci până la sfârșit caută fericirea care nu are sfârșit. Însă așa cum a nu crede în fericirea din lumea aceasta ține de înfrânare, tot așa a nu ceda nefericirii din lumea aceasta ține de tărie. În consecință, fie că ne-am afla în bunăstare, fie la strâmtoare, avem nevoie de Domnul, Care ne dă și ce este cu adevărat bun și plăcut, și depărtează de la noi ceea ce este cu adevărat rău.

Toți oamenii trec prin experiențe bune și rele

2. Lucrurile bune de la Dumnezeu, pe care le făgăduiește celor drepecți, sunt puse deoparte pentru [a le da] la final. Și lucrurile rele cu care îi amenință pe cei nedrepecți sunt puse deoparte pentru [a le da] la final. Cele bune și cele rele care se întâmplă și care se amestecă în veacul acesta nu sunt nici doar ale oamenilor buni, nici doar ale oamenilor răi. Orice vei numi lucru bun în această lume se află și în posesia omului bun, și în posesia omului rău. De pildă, și cei buni, și cei răi au sănătate trupească. Vei găsi bogăție și la cei buni, și la cei răi. Vedem că este un dar comun și oamenilor buni, și oamenilor răi să aibă urmași. Unii oameni buni duc o viață lungă, unii oameni răi trăiesc îndelung. Și orice alte lucruri bune, [care există] în acest veac, vei voi să enumeri le găsești laolaltă la cei buni și la cei răi. În plus, orice lucru greu, orice lucru trist – foamea, boala, durerile, necazurile, oprimările, lipsurile – îl pățimesc și cei buni, și cei răi. Acesta este izvorul comun al lacrimilor tuturor. Așadar, este ușor să vezi acest lucru, anume și că lucrurile bune ale acestui veac li se întâmplă celor buni și celor răi, și că cei buni și cei răi îndură lucrurile rele ale acestui veac. Și, din acest motiv, picioarele unor oameni șovăie pe calea spre Dumnezeu și încearcă să iasă de pe drumul cel bun. În plus, mulți greșesc drumul și ies de pe el, deoarece stabiliseră și își propuseseră în cuget ca, pentru a-I sluji lui Dumnezeu, să adune din destul lucruri pământești și să se lipsească de cele rele și să le evite. Pentru că și-au propus acest lucru și au stabilit răsplata pentru smerenia și evlavia lor, când vor vedea că ei trudesc și cei nedrepecți înfloresc, renunță la

Dumnezeu ca și cum ar fi pierdut răsplata, ca și cum Cel care i-a chemat [la El] i-a păcălit, ca și cum în zadar le-a dat o lucrare Cel care i-a amăgit cu răsplata. Și încotro se îndreaptă nefericiții, depărtându-se de Cel care i-a făcut și lipindu-se de lucrurile făcute [de El]? Când va începe să piară ceea ce a fost făcut [de El], unde va mai fi cel care iubește vremelnicia, cel care a pierdut veșnicia?

Timpul credinței și momentul în care Îl vom vedea pe Dumnezeu

II.3. Prin urmare, pentru lucrurile bune pe care Dumnezeu nu le va da decât celor buni, și pentru lucrurile rele pe care Dumnezeu nu le va da decât celor răi, pentru că, la urmă, se vor manifesta și unele, și altele, Dumnezeu vrea să crezi în El. Care este, de fapt, răsplata credinței sau cel puțin care este, în general, numele credinței, dacă acum vrei să vezi ceea ce îți este arătat? Nu trebuie, așadar, să vezi lucrul în care crezi, ci să crezi ceea ce [urmează] să vezi. Trebuie să crezi tot timpul cât nu vezi, ca să nu te sfiști atunci când vei vedea [acel lucru]. Deci credem atâta vreme cât ține credința [noastră], înainte să vină momentul de a-L privi [pe Dumnezeu]. Căci spune Apostolul [Pavel] așa: „Atâta vreme cât suntem în acest trup, pribegim departe de Domnul. Umblăm prin credință”⁴; prin credință deci, atâta vreme cât credem ceea ce nu vedem. Vom primi să-L vedem când Îl vom vedea față către față, așa cum este. Și Apostolul Ioan deosebește, în Epistola sa, timpul credinței de clipa în care-L vom vedea [pe Dumnezeu]⁵, zicând: „Iubiților, acum suntem fii ai lui Dumnezeu, și ce vom fi nu s-a arătat până acum. Acesta este timpul credinței. Luați seama la momentul în care-L vom vedea [pe Dumnezeu]. Știm – spune – că, atunci când El Se va arăta, noi vom fi asemenea Lui, fiindcă Îl vom vedea cum este”⁶.

⁴ Cf. II Cor. 5, 6-7.

⁵ *Tempus fidei vs. tempus speciei.*

⁶ Cf. I In 3, 2.

Vremea credinței și răsplata

4. Este greu de [îndurat] vremea credinței. Cine tăgăduiește? Este greu, dar aceasta este truda a cărei răsplată este [contempla-rea lui Dumnezeu]. Nu fi leneș în trudire! Răsplata ei o dorești. Căci dacă tu însuși ți-ai fi luat un zilier, nu i-ai da răsplata înainte, ci după ce s-ar ocupa de lucrarea respectivă. I-ai zice: „Fă treaba și primește!” Nu ți-ar zice: „Dă-mi, și fac treaba”! Așadar, la fel și Dumnezeu. Temându-te de Dumnezeu, tu nu îl păcălești pe zilierul tău; și te păcălește pe tine oare Dumnezeu Însuși, Cel care îți poruncește să nu îl păcălești pe zilier? Și, cu toate acestea, tu nu poți oferi ceea ce ai promis. Și dacă în inima ta nu există viclenia falsității, în slăbiciunea omenească există în mod cert nevoia care [îl pune pe om în] dificultate. De ce ne este frică de Dumnezeu, Cel care nu poate amăgi, pentru că [El] este Adevărul și Se găsește în abundența lucrurilor, pentru că pe toate le-a făcut?

Cursul vieții

III.5. Așadar, fraților, să credem în Dumnezeu! Aceasta este cea dintâi poruncă, acesta este începutul duhovniciei și al drumului nostru: să ai o inimă neclintită în credință și, ancorând inima în credință, să duci o viață bună, să te abții de la bunurile ispititoare, să înduri relele trecătoare, și atâta vreme cât primele te amăgesc și cele din urmă te amenință, să îți păstrezi o inimă care se împotrivesc și unora, și celorlalte, [o inimă] nezdruccinată, ca să nu aluneci încet în unele, să nu te sfârâmi în celelalte! Având deci înfrânare, având și tărie, când cele bune pământești vor trece și cele rele care se răsfrâng asupra noastră se vor sfârși, vei avea un lucru bun, pe Dumnezeu; nu vei mai avea niciun lucru rău. În această privință, ce ni s-a zis în cadrul lecturii [Evangheliei]? „Fiule, apropiindu-te să-I slujești lui Dumnezeu, rămâi în dreptate și teamă și gătește-ți sufletul spre ispită. Încordează inima ta și fii tare, pentru ca în ultimele clipe să crească viața ta.”⁷ Nu ca acum, ci ca în ultimele clipe, în ultimele clipe [să crească] viața ta. Cât credem că [poate]

⁷ Cf. Înț. Sir. 2, 1-2.

crește? Până devine veșnică. De fapt, acum, atâta vreme cât avansează și pare că avansează, viața mai degrabă descrește decât crește. Așteptați și vedeți, calculați și vedeți că descrește. De exemplu, s-a născut un om. Dumnezeu i-a hotărât o viață lungă de șaptezeci de ani. Zicem că viața lui se lungește crescând. Se lungește sau scade? Iată, din cei șaptezeci de ani a trăit șaiszeci de ani, au mai rămas zece. S-a diminuat ceea ce fusese înainte stabilit și, cu cât trăiește mai mult, cu atât îi rămâne mai puțin [de trăit]. Și, din acest motiv, trăind aici [pe pământ], viața descrește, nu crește. „Ține-te de ceea ce ți-a făgăduit Dumnezeu, ca în ultimele clipe să crească viața ta.”⁸

Perioadele de liniște sunt un prilej de descoperire a resurselor interioare

IV.6. Apoi urmează un [fragment] care nu s-a citit: „Tot ce ți se va întâmpla primește, și în necaz fii îngăduitor, și în smerenia ta ai răbdare. Că în foc se lămuresc aurul și argintul, iar oamenii cei plăcuți în cuptorul smereniei”⁹. Pare dur, puterile ți-au slăbit. Oare nu ai pierdut lucrul care nu se termină? De ce anume? Mulți oameni pătimesc multe pentru banii care se vor sfârși și tu nu vrei să pătimești pentru viața care va dura [veșnic]? Astfel, refuzi să trudești pentru cele făgăduite de Dumnezeu ca și cum, dacă nu trudești pentru cele făgăduite de Dumnezeu, nu vei trudi pentru poftele tale. Câte mai pătimesc hoții pentru ticăloșia lor, câte mai pătimesc cei depravați pentru nelegiuirile lor, desfrânații pentru nevrednicia lor, negustorii care traversează marea pentru lăcomia lor, încredințând vânturilor și furtunilor trupul și sufletul, lăsând în urmă averile lor, alergând spre [locuri] necunoscute! Dacă judecătorul anunță public trimiterea în exil [a unei persoane], este o pedeapsă. [Dacă] lăcomia îndeamnă la exil, este o bucurie. Prin urmare, la ce lucru mare te îndeamnă înțelepciunea, la care nu te-ar putea îndemna și lăcomia? Și totuși săvârșești [acel lucru] când te îndeamnă lăcomia. Și când vei face ceea ce te îndeamnă lăcomia, ce vei dobândi? O casă plină de aur și argint. Nu ai citit: „Deși ca o umbră trece omul, dar în zadar se tulbură. Strânge comori și nu știe cui le adună pe

⁸ Cf. Înț. Sir. 2, 3.

⁹ Cf. Înț. Sir. 2, 4-5.

ele”¹⁰. Deci, de ce ai cântat și I-ai zis lui Dumnezeu: „Auzi lacrimile mele”¹¹, adică „Ascultă cu urechile lacrimile mele”. De ce tu nu auzi cu urechile cuvintele Lui, din moment ce dorești ca vaietele tale să fie auzite de El? Dacă vei da vina pe lăcomia ta, El te va invita [să iei seama] la înțelepciunea Lui. Dar când îți vei lua asupra ta jugul înțelepciunii, va fi ea grea? Firește că va fi grea. Dar ia seama care este destinația, prin care răsplată [se ajunge acolo]. Oare nu știi pentru cine aduni ceea ce aduni prin înțelepciune¹²? Pentru tine aduni. Trezește-te, stai de veghe, să ai inimă de furnică! Este vară, adună ceea ce îți folosește la iarnă¹³. Când îți este bine, este vară. Așadar, când îți este bine, atunci învață cu ce să supraviețuiești atunci când îți este greu. Îți este bine, este vară. Nu fi leneș, adună grâul din hambarul Domnului, cuvintele lui Dumnezeu din Biserica lui Dumnezeu, adună-le și ascunde-le înăuntru, în inimă, căci știi că este bine! Va veni și vremea când o să fie rău. Suferința îi va ajunge pe toți oamenii. Și dacă toate lucrurile sunt senine [în acest moment], cu siguranță, când se va apropia moartea, prin suferință se trece la altă viață. Cine se găsește să zică: „Îmi va fi bine” și „Nu mor”?

Teama de moarte

V.7. Cu toate acestea, dacă iubești viața și te temi de moarte, chiar teama de moarte este ca o iarnă cotidiană. Și teama de moarte ne înțeapă cel mai tare atunci când ne este bine. Căci atunci când ne este greu, nu ne temem de moarte. Când ne este bine, atunci ne temem mai mult de moarte. De aceea, cred că bogatul acela, care se desfăta mult cu bogăția sa – căci avea mari bogății și mari moșii –, era împiedicat de teama morții și se frământa în desfătări. Socotea, într-adevăr, că avea să-și lase în urmă bunurile. Le strânsese și nu știa pentru cine¹⁴ și își dorea ceva veșnic. Și a venit la Domnul și I-a zis: „Bunule Învățător, ce bine să fac ca să dobândesc viața

¹⁰ Ps. 38, 9-10.

¹¹ Cf. Ps. 38, 16.

¹² Cu referire la învățătură.

¹³ Pilde 6, 6.

¹⁴ Cf. Ps. 38, 8: „Dar toate sunt deșertăciuni”.

veșnică?”¹⁵ Îmi este bine, însă ceea ce posed se duce de râpă. Îmi este bine, dar ceea ce am în scurtă vreme nu va mai exista. Zi-mi mie cum să păstrez un lucru care să existe mereu. Zi-mi mie cum să ajung la lucrul pe care să nu-l pierd. Și Domnul i-a zis: „De vrei să intri în viață, păzește poruncile”¹⁶. El a întrebat: „Ce porunci?” A auzit [poruncile]. A răspuns că le respectase pe toate încă din tinerețe¹⁷. Domnul, sfătuindu-l în legătură cu viața veșnică, îi zise: „Un lucru îți mai lipsește. Dacă vrei să fii desăvârșit, mergi, vinde tot ce ai și dă săracilor și vei avea comoară în cer”¹⁸. Nu am zis¹⁹: „Dă-o”, ci „Păstrează-o și urmează-Mi”²⁰. Cel ce se desfăta cu bogățiile sale și, din acest motiv, Îl întreba pe Domnul ce bine să facă pentru a dobândi viața veșnică, pentru că dorea să treacă de la desfătărilor [lumii acesteia] la desfătărilor [lumii de dincolo]; și [deoarece] se temea să lase în urmă lucrurile care îl desfătau [în viața aceasta], a plecat întristat spre avuțiile sale pământești²¹. Nu a voit să creadă că Domnul poate păstra în cer ceea ce este destinat pieirii pe pământ. Nu a voit să fie un adevărat iubitor al avuției sale. Ținând strâns de ea într-un mod necuvenit, a pierdut-o. Iubind-o mult, i-a scăpat. Căci dacă ar fi iubit-o așa cum se cuvenea, ar fi transferat-o în cer, unde el însuși, apoi, ar fi urmat-o. Dumnezeu i-a arătat lăcașul unde să o transfere, nu locul în care să o piardă. Căci a zis în continuare: „Căci unde va fi comoara ta, acolo va fi și inima ta”²².

Păstrarea bogăției în cer

VI.8. Dar oamenii doresc să își vadă avuțiile. Gândește-te că adună avuții pe pământ. Oare nu se tem ca bogăția lor să fie văzută? Și sapă și o îngroapă și o acoperă. Oare vad ce au? Nici ei²³ însuși nu o mai vede! Dorește să se ascundă, se teme să nu fie descoperit.

¹⁵ Cf. Mt. 19, 16.

¹⁶ Mt. 19, 17.

¹⁷ Cf. Mc. 10, 20.

¹⁸ Cf. Mt. 10, 21.

¹⁹ Augustin revine aici pentru a atrage atenția asupra cuvintelor Domnului.

²⁰ Cf. Mt. 19, 21.

²¹ Cf. Mt. 19, 22.

²² Mt. 6, 21.

²³ Cel care își ascunde bogăția.